

תוכנית אסטרטגית פורום האקלים הישראלי

מאי 2024

תוכנית אסטרטגית פורום האקלים הישראלי 2026-2024

פורום האקלים הישראלי הוקם ביוזמת נשיא המדינה בינואר 2022. לאחר שנתיים של עבודה פורייה ולאור המציאות המורכבת שבה נמצאת מדינת ישראל, קיים צוות פורום האקלים מהלך של חשיבה אסטרטגית לטובת מיקוד החזון והעשייה של הפורום ואיתור המהלכים המרכזיים שיש לבצע במהלך השנתיים הקרובות על מנת להתקדם להשגת היעדים הנבחרים.

העבודה האסטרטגית נעשתה במהלך חודשי מרץ-מאי 2024 בהובלת מורן דימנט מארגון חיים וסביבה וכללה את צוות הפורום, מובילי אשכולות הפורום ושותפים נוספים.

תהליך העבודה

מטרת העל של המהלך האסטרטגי

מיקוד החזון והעשייה של הפורום על מנת להתקדם להשגת היעדים הנבחרים

מטרות המשנה של המהלך האסטרטגי

1. יצירת אבני דרך המחברות בין המשימות למטרות
2. ייעול ומיקוד העשייה של הפורום בשנתיים הקרובות
3. בחינה מחודשת וטיוב מודל העבודה
4. הגדרת שותפים מרכזיים ומשניים

מתודה

- א. יצירת תמונת מצב של עבודת הפורום ואיתור יתרונות, חסרונות והצעות חדשות:
- פילוח עבודת הפורום
 - ראיונות עומק עם מובילי/ות אשכולות ושותפים/ות
- ב. חידוד מטרות פורום האקלים וחשיבה מחודשת על פעילות פורום האקלים ביחס למטרות
- ג. בחינת מודל העבודה:
- חידוד ומיקוד המשימות וכלי העבודה
 - שינוי מודל האשכולות והיוזמות
- ד. זיהוי נושאי מיקוד לשנתיים הקרובות
- ה. שיתוף והתייעצות עם מובילי אשכולות הפורום
- ו. מפגש שיתוף וחשיפה של המיקוד האסטרטגי והשקת "מועצת פורום האקלים"

תוצרי המיקוד האסטרטגי

חידוד מטרות פורום האקלים

- קידום אימוץ תוכניות מדיניות שיתרמו להפחתת 60% מפליטות גזי החממה עד שנת 2035, בהתאמה ליעד הבינלאומי
- קידום אימוץ מדיניות היערכות לשלטון מרכזי ומקומי
- להוות פלטפורמה ליוזמות, מהלכים ושיתופי פעולה בין מגזריים (אקדמיה / מגזר ציבורי / חברה אזרחית)
- להיות גוף מייעץ לבית הנשיא בענייני אקלים וסביבה
- תרגום השינוי הנדרש לפעולות ממשיות בשלטון המרכזי והמקומי

שלבים חדשים בעבודת הפורום

פורום האקלים התחיל את דרכו כמסגרת מכילה, כמרחב פיתוח של מגוון יוזמות שינוי בתחום האקלים. שמונת האשכולות הפורום הוקמו כחממות ליוזמות כאלה ובמסגרתם גובשו מעל 70 יוזמות שונות. צוות הפורום ליווה את גיבוש היוזמות ועבור רוב-רובן הוצעו כלי מדיניות במסגרת תיקי תוכניות עבודה פרלמנטריות שנכתבו עבורן (למעט ליוזמות - כמו בתחום שיתוף הפעולה האזורי - שהזירה הפרלמנטרית איננה מתאימה להן). התיקים כוללים גם הצעות חוק פרטיות שתוכלנה לקדם את היוזמות בכנסת. הובלת היוזמות הייתה ונותרה באחריותם של היוזמים, כאשר לפורום תפקיד תומך. עם סיום גיבושן ותרגומן של היוזמות לכלי מדיניות - הפורום והאשכולות בשלים לשלבים הבאים.

מהכלה למיקוד

במסגרת התהליך האסטרטגי בוצעו שני מהלכים מרכזיים: האחד, מיקוד עבודת הפורום בנושאים נבחרים (המפורטים מטה) בעלי פוטנציאל משמעותי, וקידום יוזמות נבחרות בתחומי הנושאים הנבחרים. תרומה גדולה למהלך המיקוד הייתה העבודה שנעשתה, בהתחלה יחד עם מובילי האשכולות ואחר כך עם כלל החברים, על מיקוד עבודת הפורום אחרי פרוץ המלחמה בעזה. השני, שלב חדש בעבודת האשכולות. במקום חממה לפיתוח יוזמות הם יהפכו מעתה ל"מועצת פורום האקלים" מסגרת מומחים שתכליתה פלטפורמה להתעדכנות ושיתוף, ייעוץ מקצועי וייצוג פורום האקלים (כמפורט בהמשך).

מבעלות לחסות

מודל העבודה של הפורום ידגיש יותר מתן חסות על פני בעלות על פרויקטים: הפורום יסייע בקידום תוכניות ופעולות תחת הנושאים שנבחרו, יפעל לרתימת בית הנשיא, מומחים ושחקנים אחרים רלוונטיים למשימות ופעולות, ישמש פלטפורמה לשיתופי פעולה וייתן חסות על אירועים וכנסים.

מניצול הזדמנויות לקידום תוכנית כוללת

פורום האקלים ישקיע יותר בקידום מדיניות כוללת, רחבה וארוכת טווח לטובת הסטת מדינת ישראל לעבר המסלול הנכון בנושאי אקלים וסביבה, ויפעל לקידום מדיניות "שינוי כיוון" לישראל המציגה פתרונות מדיניות בתחומי מפתח של אקלים וסביבה.

ממדיניות ליישום

בשנתיים האחרונות נכתבו מספר מסמכי מדיניות מרכזיים: מדיניות אקלים לישראל "שינוי כיוון", דגשים לניהול ויציאה מהמשבר (שנכתב בעקבות המלחמה), מסמך חוסן לרשויות מקומיות, ומדיניות מעבר צודק ותעסוקה ירוקה. עבודת הפורום בשנתיים הקרובות תתמקד יותר ביישום המדיניות ובהוצאה לפועל של המלצות המסמכים השונים.

הקמת מועצת פורום האקלים

א. הקמת מועצה בין-מגזרית הטרזוגנית הכוללת את מובילי האשכולות מכל שמונת תחומי האשכולות הקיימים: אנרגיה ותעשייה, מרחב עירוני, מזון חקלאות וטבע, כלכלה ירוקה, חינוך, הפחתת צריכה ופסולת, שת"פ אזורי ובטחון, בריאות רווחה ואוכלוסיות פגיעות.

ב. עיבוי מועצת המומחים על ידי צירוף נציגי המגזר הציבורי, כצעד שמחזק את היותו של הפורום רב מגזרי.

ג. כינוס המועצה לדיונים שוטפים, הפעלתה כחלק בלתי נפרד מפעילות פורום האקלים, ושילוב חבריה בייצוג הפורום מול גורמים שונים.

ד. כינוס מקצועי דו שנתי של כל אחד משמונת האשכולות הפורום להתעדכנות ולדיון בנושאים נבחרים.

תחומי ליבה נבחרים

נבחרו ארבעה "תחומי דחיפה" - תחומים בדחיפת פורום האקלים באמצעות שותפים ומומחים: בטחון תזונתי, אנרגיה מקיימת, שלטון מקומי ומעבר צודק וירוק.

א. בטחון תזונתי

קידום מהלך כולל לשינוי מערכות המזון בישראל באופן שיגביר את החוסן שלהן מול משברים מקומיים ועולמיים המתגברים עקב שינויי אקלים ואיומים בטחוניים גם יחד. המהלך כולל קידום מדיניות ויישום של עקרונות חקלאות מקיימת, הגברת הייצור המקומי של מזון, בדגש על מזון מהצומח והתאמתו לאתגרים הקיימים. זאת, לצד ביסוס מערכת מזון המבוססת בעיקרה על מזון בריא ומקיים תוך צמצום למינימום של מזון אולטרה מעובד ושל אובדן מזון.

דוגמאות לפעולות מרכזיות בתחום בטחון תזונתי

- מפגש ייעודי עם הנשיא - להיכרות עם הנושא ועם מידת הדחיפות שלו
- מפגש מומחים (אקדמיה ומשרדי הממשלה) בחסות הנשיא להתנעה, גיבוש וקידום של תוכנית פעולה לאומית - ומעשית - לבטחון תזונתי ובטחון מזון.
- מפגשים מקצועיים רב מגזריים בהובלת מומחי מועצת פורום האקלים
- קידום יוזמות רלוונטיות בנושא

ב. אנרגיה מקיימת

מעבר למודל אנרגיה מקיים לישראל המושתת על חסכון באנרגיה ומעבר לאנרגיה נקייה. מעבר למשק אנרגיה מבוזר, המקדם ייצור אנרגיה סולארית משולבת אגירה בקרבת אזורי הצריכה, בדגש על דו שימוש. נוכח האיומים על משק האנרגיה הישראלי - מעבר כזה יחזק את הביטחון האנרגטי של ישראל ויפחית את פליטות גזי החממה ובמקביל - גם יצמצם את זיהום האוויר ויחסוך עלויות כלכליות. הוא גם טומן בחובו הזדמנות לשחקנים שונים כגון רשויות מקומיות ותושבים להפוך ליצרנים ומחלקים. אנרגיה מתחדשת יכולה להיות מנוע לפיתוח הפריפריה ולחדשנות טכנולוגית ברמה העולמית בתחומי אגירה, הולכה וניהול ביקושים.

דוגמאות לפעולות מרכזיות בתחום האנרגיה המקיימת

- מודל חשמל דיפרנציאלי להפחתת ביקושים בשיתוף פרויקט NZO
- אנרגיה מקומית (מודל אנרגיה קהילתית CSC ומודל עצמאות אנרגטית ברשויות המקומיות)
- קידום נושא האגירה בגוש דן
- קידום דו שימוש – שותפות בבניית קהילת חדשנות אגרו-וולטאית תחת משרד החקלאות והמכון הישראלי לחדשנות
- אנרגיה מתחדשת בחברה הערבית בכלל ובאוכלוסייה הבדואית בנגב בפרט

ג. שלטון מקומי מוביל שינוי אקלימי

חיזוק הרשויות המקומיות בישראל כשחקניות מפתח בהיערכות, איפחות וחוסן לשינוי אקלים. ככל שרשות חסינה יותר, כך יכולתה לשמור על איכות החיים ובטחון תושביה גבוהה יותר.

במרכז פעילותנו בתחום השלטון המקומי תעמוד **תוכנית שאפתנות אקלימית בשלטון המקומי בישראל מיסודו של נשיא המדינה, בשיתוף מרכז אקלימא וקק"ל**. תוכנית השאפתנות האקלימית מבוססת על גיבוש נבחרת הטרוגנית של 10 ראשי רשויות, שיתחייבו למהלך שאפתני של מדיניות רוחבית, שנועד לחיזוק חוסנה של הרשות, והשגת מטרות בקדנציה הנוכחית.

הרשויות יקדמו את המהלך באחד מארבעת התחומים הבאים: חוסן סביבתי-קהילתי ומוכנות לאירועי אקלים קיצוניים; חוסן אנרגטי; ניידות ונגישות כמפתח לחוסן תחבורתי; ושטחים פתוחים וחקלאיים (נתיב המיועד למועצות האזוריות).

דוגמאות לפעולות מרכזיות בתחום השלטון המקומי

- שיתוף פעולה מקצועי הדוק עם מרכז אקלימא בהכנה, הוצאה לפועל והפעלה שוטפת של הפרויקט בארבע השנים הקרובות
- מעקב ובקרה על התקדמות התוכניות של נבחרת הרשויות המקומיות
- מפגשי סטטוס עם ראשי הרשויות הנבחרות
- מפגשים שנתיים בבית הנשיא

ד. מעבר צודק וירוק

קידום מדיניות מבוססת מחקר הכוללת תמריצים ופעולות ארוכות טווח שיובילו ליישום של מעבר צודק וירוק – קידום תעסוקה ירוקה ומעבר לכלכלה דלת פחמן בישראל. מדיניות זו כוללת שני מהלכים משלימים:

האחד, שימת דגש מיוחד על היבטים חברתיים הנוגעים לתעסוקה, זכויות עובדים וצמצום פגיעות בשכבות מוחלשות.

השני, תמיכה וקידום תמריצים כלכליים ואחרים למקצועות דלי־פחמן בעלי תועלות חברתיות גבוהות.

דוגמאות לפעולות מרכזיות בתחום מעבר צודק וירוק

- רתימת משרדי הממשלה הרלוונטיים לקידום משותף ומעשי של הנושא (משרד העבודה, משרד הכלכלה, המוסד לביטוח לאומי)
- יצירת שיתופי פעולה בין ארגוני סביבה לארגוני עובדים בחברה האזרחית
- העלאת מודעות לחשיבות הנושא בקרב הקהילות המקצועיות
- קידום מהלכים מול כלל הגורמים העוסקים בקידום פינוי התעשיות המזהמות במפרץ חיפה

נבחרו שלושה "תחומי חיבור" - תחומים שיניע הפורום באמצעות חיבורי כוחות ופלטפורמות משותפות

א. אקלים באקדמיה

הטמעת נושא משבר האקלים במערכת ההשכלה הגבוהה ובהכשרות מורים, וחיזוק השקעות במחקר ומדע בנושא משבר האקלים. קידום פרויקטים הדוחפים את המוסדות האקדמיים להוביל את נושא האקלים בתחומם ברבדים שונים: יצירת חיבורים חוצי אוניברסיטאות בתחום המדעי, הטמעת נושא משבר האקלים בתחומי העיון והלימוד באקדמיה ובבתי הספר, ומתן חסות של בית הנשיא על קידום נושא האקלים במכללות בישראל.

ב. בריאות ואקלים

חיזוק תפקידה של מערכת הבריאות בבנייה ובחיזוק החוסן האקלימי של מדינת ישראל והידוק הקשר בין בריאות ומשבר האקלים בשני מהלכים משלימים. האחד, מערך לקידום בריאות בקהילה בעזרת טיפוח סביבה בריאה, מניעת זיהומים (אוויר, אור, רעש), ושימור מערכות אקולוגיות תומכות חיים. השני, היערכות לסיכונים הקשורים לאקלים וניהול אירועי אקלים קיצוניים כגון גלי חום ממושכים וההתאוששות מהם, כצעד חיוני והכרחי להתמודדות עם תנאי אי-הוודאות שיוצרים אירועים אקלימיים. זאת, בדגש על צמצום פערים ואי שוויון, יצירת שיתופי פעולה רב תחומיים, מקומיים וגלובליים, ואימוץ גישה הוליסטית המכירה בקשר ההדוק שבין בריאות האדם ובין בריאות הסביבה ושינוי האקלים.

ג. שיתוף פעולה אזורי אקלימי

קידום שיתופי פעולה מדיניים פורמאליים ובלתי-פורמאליים בנושאים אקלימיים יכולים לפתוח אפיקים חדשים לשם מיתון השפעותיו של המשבר. יש חשיבות עצומה להיערכות אזורית משותפת לאיומים על כל מדינות האזור הנחשב ל-Hotspot שבו השפעות משבר האקלים נחשבות לחמורות במיוחד, בדגש על התחממות, מחסור במים והתפשטות המדבור. על רקע המלחמה והמצב הבטחוני בישראל שיתוף פעולה אזורי אקלימי טומן פוטנציאל משמעותי ליציבות האזורית ויקודם באמצעות גורמים מארחים שיתנו חסות לשיתופי פעולה אפשריים, לצד קידום יוזמות ופרויקטים הנמצאים על שולחן העבודה.

חידוד משימות ומיפוי כלי עבודה

חידוד ומיקוד משימות

- יצירת שיתופי פעולה בין מגזרים
- גיוס שרים, חברי כנסת, ושלטון מקומי לפעולות מהותיות ורחבות טווח בנושאי אקלים
- קידום של "תוכנית שינוי כיוון 2035" המציגה תפיסה מקיפה להתמודדות עם שינוי האקלים
- יצירת קהילה מקצועית בתחומים שונים
- הפצת ידע באמצעות כינוסים מקצועיים
- יצירה והובלה של קהילת מומחים פעילה
- קידום מספר מצומצם של יוזמות ופרויקטים קיימים החוסים תחת הנושאים הנבחרים

כלי עבודה

פרויקטים למתמחים באוניברסיטת תל אביב	פיתוח קהילה מקצועית
כנסים, וועידות, ושולחנות עגולים	אתר
תוכנית רשויות שאפתניות בשיתוף מרכז אקלימא	ניוזלטר
פגישות עם בכירים	וובינרים
מפגשים בין מגזריים	ייצוג תקשורתי
יישום ניירות מדיניות	שיתוף פעולה עם ארגון חיים וסביבה

תודה רבה

ד"ר דב חנין, יו"ר פורום האקלים
ד"ר נטע גלנור, מנהלת פורום האקלים
גב' הדר אביאל, רכזת פורום האקלים
climateforum@sviva.net
climate@president.gov.il

